

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 57 hallituksen esityksestä laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunta on 24 päivänä marraskuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 287 laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asian johdosta ovat valokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Mauno Lindroos, hallitusneuvos Eija Koivuranta, vanhempi hallitussihteeri Katriina Alaviuhkola ja ylitarkastaja Meri-Sisko Eskola sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitusneuvos Sakari Vanhala sisäasiainministeriöstä, budjettisihteeri Pentti Puoskari valtiovarainministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Liisa Heinonen työministeriöstä, osastopäällikkö Mikko Kämäräinen kansaneläkelaitoksesta, yksikön johtaja Annikki Vanamo-Alho ulkomaalaiskeskuksesta, neuvotteleva lakimies Antero Jaakkola Suomen Kuntaliitosta, asiamies Markus Äimälä Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, pakolaissihtööri Marja Nylund-Oja Tampereen kaupungin pakolaistoimistosta ja lakimies Pertti Rauhio Pakolaisneuvonnasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yhtenäistettäväksi pääasiassa kansaneläkelaitoksen soveltaman sosiaaliturvalainsäädännön soveltaminen säätämällä siitä, mitä asumisella tarkoitetaan päätettäessä oikeudesta etuuteen. Suomessa asumisella tarkoitetaan sitä, että henkilön varsinainen asunto ja koti on Suomessa ja että henkilö muutoinkin jatkuvasti oleskelee Suomessa. Lakiehdotuksessa on myös säännökset tilapäisestä ulkomailla oleskelusta, Suomen edustustossa tai valtioiden välisissä järjestöissä työskentelystä, suomalaisessa aluksessa palvelusta, suomalaisen työnantajan ulkomaille lähettämästä työntekijästä, lähetystyö- tai kehitysyhteistyötehtävissä olevasta sekä ulkomailla opiskelevasta ja tieteellistä tutkimusta tekevästä suhteessa sosiaaliturvaan.

Säännöksiä sovellettaisiin suhteessa maihin, joiden kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta, sekä tilanteissa tai henkilöihin, joista sosiaaliturvasopimuksessa ei määrätä. Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen liitteen 6 mukaisia yhteisön alueella liikkuvia henkilöitä kohdeltaisiin myös lainsäädännön mukaan. Laki koskisi myös sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista ulkomailta Suomeen tulevaan henkilöön. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Ehdotetun asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettavaa lain 3 § ei valiokunnan saaman tiedon mukaan ole tarkoituksenmukainen silloin, kun henkilön tarkoituksena on jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan, mutta hänellä on oleskelulupa vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Vuotta lyhyemmäksi ajaksi myönnetyn oleskeluluvan voidaan olettaa olevan jatkettavissa, ja usein tällainen jatkaminen on suhteellisen itsestään selvää. Tästä syystä valiokunta ehdottaa kyseisen lain 3 §:ää muutettavaksi.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että sairausvakuutuslain voimaantulosäännös rajoitetaan koskemaan vain laissa tarkoitettuja päivärahoja. Näin ollen on ryhdyttävä toimenpiteisiin muiden sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen ulkomailla oleskelevalle vakuutetulle maksettavien etuuksia koskevien päätösten muuttamiseksi. Ulkomailla lain voimaan tultua oleskeleville Suomessa asuviksi katsottaville voidaan etuudet edelleen myöntää. Ulkomailla asumiseen perustuvan sosiaaliturvan soveltamisesta annettu laki koskee kaikkia sen 1 §:ssä mainittujen lakien mukaisia etuuksia.

Lakiehdotuksen 8 §:ssä määritellään perheenjäseneksi puoliso ja alaikäiset lapset sekä tietyn edellytyksin vanhempien opiskeleva lapsi. Puolisolla ei valiokunnan käsityksen mukaan voida tarkoittaa ahtaasti vain aviopuolisoa, vaan myös avopuolisoa siinä merkityksessä kuin Suomen sosiaaliturvalainsäädännössä tarkoitetaan.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti verolainsäädännön muutostarpeet niin, että sosiaaliturvamaksujen maksamiseen osallistuvat myös ulkomailla asuvat etuuksien saajat samoilla perusteilla kuin Suomessa asuvat.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2., 3. ja 5.—10. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen ja neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin hallituksen esityksen mukaisina, paitsi ensimmäisen lakiehdotuksen 3 § sekä neljännen lakiehdotuksen voimaantulosäännös näin kuuluvina:

1. lakiehdotus

3 §

Suomessa asuminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori (osittain), Hiltunen, Kauppi-

Suomeen muuttavan henkilön voidaan katsoa asuvan Suomessa jo maahan tulosta lukien, edellyttäen, että hänen tarkoituksenaan on jäädä *Suomeen* vakinaisesti asumaan ja että hänellä on lisäksi yhden vuoden oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa, milloin sellainen lupa häneltä vaaditaan. *Erityisestä syystä henkilön voidaan katsoa asuvan Suomessa, vaikka hänellä on alle yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa, jos oleskeluluvan jatkamiselle ei ole estettä.*

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4. lakiehdotus

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaan lain voimaan tullessa ulkomailla oleskelevalle *vakuutetulle* maksettavan *päivärahan, erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taikka erityishoitorahan* maksamista jatketaan tämän lain voimaan tullessa kansaneläkelaitoksen päätöksessä mainitun ajan.

nen, Kuittinen, Muttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka (osittain), Puisto ja Stenius-Kaukonen.